

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ**

Сучасна філологія: теорія та практика

**Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної
конференції**

**19 квітня 2022 року
м. Київ**

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ І ПЕРЕКЛАДУ

Андрухович А. А. Формування лінгвокраїнознавчих компетентностей: елемент вивчення автохтонних варіантів мови.....	187
Павловська Л. І. Мовна підготовка в системі вищої освіти з урахуванням сучасних реалій професійної діяльності.....	190
Щербіна Т. Р. Перспективи розвитку онлайн освіти.....	193
РОЗДІЛ 2. ТЕЗИ	199

ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО

Бабій І. В. Термінологізація загальноповживаної лексики на прикладі лексеми «вогонь».....	199
Вераксич Т. В. Визначення поняття «гендер» у сучасній лінгвістиці.....	201
Гаман І. А., Ковальчук М. Ю. Особливості медичної термінології в період пандемії COVID-19.....	202
Горбатюк О. В., Павленко Д. А. Специфіка й особливості функціонування післяйменника ۛ у перській мові.....	204
Городілова Т. М. Основні підходи до вивчення граматичних змін у германських мовах.....	207
Дегтярьова Є. О. Заголовок як індикатор напрямку розгортання концептуальної інформації у романі К. Остера «Loin d'Odile».....	209
Денисюк С. П. Соціолінгвістичні дослідження Юрія Шевельова.....	210
Коваленко А. В., Солом'янюк Т. В. Компаративне зіставлення інесиву в угорській та українській мовах.....	212
Котвицька В. А. Повтори в романі Даніеля Глаттауера «Ewigdein»/«Навіки твій»: класифікація за морфологічним критерієм.....	214
Кузнєцова А. П., Павленко Д. А. Процеси калькування у сучасній перській мові та їх структурні типи.....	215
Левіщенко М. С. Жанрова своєрідність епічного роману вікторіанського дискурсу.....	217
Лисюк Б. О., Лазебна О. А. Тематизація німецькомовного контенту про вакцинацію.....	218
Скобнікова О. В., Пустовойт А. Д. Поняття ідіоматичних виразів.....	220
Тугай О. М. Реалізація концесивних кон'юнктив у германських мовах в діахронії.....	221
Харченко К. А., Боженець С. В. До питання сингармонізму в угорській мові.....	224
Чудінова Д. С. Інклюзивно-корекційна робота з «дітьми сонця».....	225
Штанько А. О., Лазебна О. А. Мова як інструмент гендерного пригнічення.....	227
Щербіна Т. Р. Відмінності путунхуа та дунбейхуа (фонетичний рівень).....	229

ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВО

Безугла І. В. Труднощі перекладу мовних реалій.....	231
Бесклетна О. О. Етичні засади перекладацької діяльності.....	233
Герасименко К. О., Баклаженко Ю. В. Лінгвістична сутність експресії та її вираження в англійській та українській мовах.....	235

РОЗДІЛ 2.
ТЕЗИ
ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО

Бабій І. В.,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри українознавства,
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності,

ТЕРМІНОЛОГІЗАЦІЯ ЗАГАЛЬНОВЖИВАНОЇ ЛЕКСИКИ
НА ПРИКЛАДІ ЛЕКСЕМИ «ВОГОНЬ»

Будь-яка мова має соціальні форми існування, що пов'язано із безперервним процесом взаємодії мови і суспільства. Така взаємодія обумовлює використання мовного ресурсу відповідно до соціальної характеристики носіїв, зокрема їх віку, статі, освіти і професії. У сучасній лінгвістиці існує декілька рівнозначних термінів на позначення мови представників певної професії: спеціальні мови; професійні мови, фахові мови, галузеві мови, метамови, субмови, які є додатковими до основної форми існування мови лексичні системи, властиві представниками одної професії. Термінологія як основний маркер такої професійної мови, в тому числі пожежно-технічна, розвиваються у рамках загальної лексико-семантичної системи мови, постійно взаємодіє із нею та підпорядкована тим самим законам, а загальновживана лексика є потужним джерелом збагачення професійних мов і навпаки. Однак, незважаючи на постійну взаємодію загальновживаної і термінової лексики між ними є принципова відмінність: для першої властиве одно-і багатозначне співвідношення знака і позначуваного, тоді як у другій один знак повинен відповідати одному позначуваному, що робить явища багатозначності, синонімії, омонімії у термінології не бажаними, оскільки суперечить самій сутності терміна та загальним вимогам до нього як до особливого знака серед лексем національної мови.

Дискусійною є також проблема співвідношення семантичної структури терміна та відповідного апелятива, що актуалізує інтерес дослідників до термінологізації загальновживаних слів, значення яких зазнає модифікацій («зсувів»), найчастіше його семантичне поле звукується. Саме цю відмінність маємо на меті проілюструвати на прикладі лексеми «вогонь».

Існує чимало способів термінологізації апелятивів, найпродуктивнішими з яких є метафоризація, метонімізація, міжсистемне запозичення лексем (запозичення з інших терміносистем зі зміною значення), семантичні трансформації загальновживаної лексики. Набуваючи функції спеціальної номінації, загальновживане слово, яке є основою для терміна, як правило, зберігає своє звучання, структуру, систему словозміни, однак.

Слово «вогонь» належить до праслов'янського пласту лексики (прасл. *ogn(j)ь) [3, с. 413-414]. Як і більшість лексем в українській мові є багатозначним, зокрема академічний словник української мови (далі СУМ) фіксує сім тлумачень, перше з яких «розжарені гази, що виділяються під час горіння і світяться сліпучим світлом; полум'я» [6, с. 715] є прямим, усі інші – переносні, виникли шляхом метафоризації й мають виразну конотативність. Широкий семантичний контекст аналізованої лексеми засвідчує й словник символів, де «вогонь» є виразником духовної енергії, перетворення, переродження; кохання, плодючості, багатства, а також сонця й очищення від зла [2, с. 141-143]. Природно для загальновживаних слів «вогонь»

розвиває й синонімічні зв'язки та є заголовним словом у ряду, що налічує дев'ять синонімів, серед яких і полум'я [5, с. 296]. Різномасштабні властивості вогню актуалізовані в численних фразеологізмах, що мають позитивне або негативне емоційно-оцінне забарвлення. Особливу увагу привертають стійкі висловлювання, які позначають небезпеку, адже у такому значенні вони співвідносять із сприйняттям вогню у складі пожежно-технічної термінології: гратись з вогнем, між двох вогнів тощо. Усе викладене дає змогу розглядати «вогонь» як домінуюче слово у групі термінології й констатувати важливість вогню в житті і свідомості людини.

У складі пожежно-технічної термінології семантичний обсяг слова «вогонь» суттєвого звужується і вживається лише у прямому значенні. У нормах ДСТ термін «вогонь» визначається як «об'ємна мінлива композиція розжарених речовин, які перебувають у процесі горіння» [1]. Прикметно, що у складі пожежно-технічної термінології, лексеми «вогонь» і «полум'я» не вживаються як синоніми, натомість термін «вогонь» нерідко вживається як синонім до слова «пожежа». Успішну термінологізацію «вогню» засвідчує також її дерев'яна продуктивність у межах терміносистеми, адже вогонь є початковим компонентом 59 термінів, наприклад: вогнегасник, вогнетривкість, вогнестійкість та ін.[4, с. 11]

Отже, джерелом поповнення пожежно-технічної термінології в усі періоди її функціонування був загальний лексичний фонд. У процесі термінологізації загальноживані слова змінюють свій семантичний обсяг, а також розвивають нові дерев'яні можливості.

Література:

1. ДСТУ 2272:2006 «Пожежна безпека. Терміни на визначення основних понять» [електронний ресурс]. Режим доступу :<http://metrology.com.ua/download/dstu-gost-gost-r/60-dstu/539-dstu-2272-2006>
2. Енциклопедичний словник символів України / за заг. ред. В. П. Коцура. 5 вид. Корсунь-Шевчківський: ФОП Гаврищенко В. М., 2015. 912 с.
3. Етимологічний словник української мови : В 7 т. Т. 1 / Ред. кол. : О. С. Мельничук (гол. ред.), І. К. Білодід, В. Т. Коломієць, О. Б. Ткаченко. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. К. : Наукова думка, 1982. 632 с.
4. Кучеренко О. Ф. Проблеми формування, функціонування та розвитку української пожежно-технічної терміносистеми: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук : спец. 10.02.01 / Кучеренко Олена Федорівна; Х., 2003. 20 с.
5. Словник синонімів української мови : В 2 т. Т. 1 / А. А. Бурачок, Г. М. Гнатюк, С. І. Головащук та ін. К. : Наукова думка, 2006. Т. 1. 1040 с.
6. Словник української мови : В 11 т. Т. 1К. : Наукова думка, 1970. 799 с.